

Η περίπτωση της λογοκλοπής σε ιστολογία φοιτητών

Εριφύλλη Αβραμίδου¹, Γεράσιμος Κέκκερης²

1eavramid@eled.duth.gr, 2kekkeris@eled.duth.gr

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, ΔΠΘ, Νέα Χηλή, 69100, Αλεξανδρούπολη

Περίληψη

Τα ιστολόγια (blogs) μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση με τη δημιουργία διαδικτυακών κοινοτήτων με όφελος τη διαδραστικότητα της εκπαιδευτικής κοινότητας και της υποστήριξης των ομαδικών εργασιών. Για τον λόγο αυτό, ενσωματώθηκαν στην πορεία ενός εξαμηνιαίου πανεπιστημιακού μαθήματος σχετικά με το εκπαιδευτικό λογισμικό. Τα ιστολόγια που δημιουργήθηκαν από τους φοιτητές, ερευνήθηκαν για κρούσματα λογοκλοπής με τα αποτελέσματα να δείχνουν ότι οι φοιτητές δεν είναι ενημερωμένοι για τους κανόνες δεοντολογίας που διέπουν τα αναρτημένα κείμενα στο διαδίκτυο και τους κανόνες παράθεσης της βιβλιογραφίας. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην έλλειψη ενημέρωσης και πολιτικής των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και προτείνονται τρόποι για την αποφυγή της.

Λέξεις κλειδιά: Web 2.0, ιστολόγια, λογοκλοπή

Εισαγωγή

Η πρόοδος της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών και η ταχύτατη διάδοση του διαδικτύου τα τελευταία χρόνια σε όλους τους τομείς της ζωής μας οδήγησαν σε νέες, εύχρηστες εφαρμογές επικοινωνίας και κοινωνικής δικτύωσης (forums, e-twinning, Skype, Facebook, Twitter, blogs, κ.ά.), που φαίνεται να είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς και ελκυστικές στους νέους. Έρευνα της National School Boards Association (2007) στην Αμερική κατέδειξε ότι το 96% των εφήβων που έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο έχουν χρησιμοποιήσει κάποια μορφή διαδικτυακής κοινωνικής τεχνολογίας όπως η σύγχρονη συνομιλία, τα ιστολόγια, τα κοινωνικά δίκτυα ή άλλες ανάλογες υπηρεσίες. Κατά συνέπεια, το ολόένα αυξανόμενο ενδιαφέρον τους για τις νέες τεχνολογίες και η εξοικείωση τους με τις παραπάνω εφαρμογές δημιουργούν ευκαιρίες για την ενσωμάτωσή τους στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα, προσφέροντας στους εκπαιδευόμενους καινοτόμες μαθησιακές εμπειρίες και κίνητρα για την εμπλοκή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία (Μπατσίλα, 2011).

Μια από τις πιο δημοφιλείς θεματικές στο χώρο της ανάπτυξης των Νέων Τεχνολογιών και του διαδικτύου αποτελεί η εξέλιξη του παραδοσιακού Web σε Web 2.0 και οι νέες τεχνολογίες όπως τα Wikis, Blogs, podcasts κ.τλ. που περιλαμβάνονται σε αυτό. Κοινό στοιχείο των εργαλείων Web 2.0 είναι τα συμμετοχικά χαρακτηριστικά τους όπως η αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ των χρηστών, ο ενεργός ρόλος και η ουσιαστική συμμετοχή των ατόμων, η ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους, η ανάπτυξη δικτύων και κοινοτήτων μάθησης (Κέκκερης, 2009, Βιβίτσου κ. α., 2007).

Οι επιπτώσεις της εξέλιξης αυτής δεν άργησαν να εμφανιστούν και στο χώρο της εκπαίδευσης. Προς αυτή την κατεύθυνση, ορίζεται ένα νέο πεδίο, το Education 2.0 ή e-Learning 2.0, μια ορολογία που συναντούμε όλο και περισσότερο διεθνώς στη βιβλιογραφία (Schwartz et al., 2003) με κύριο χαρακτηριστικό του πεδίου αυτού την ευκολία των χρηστών – εκπαιδευόμενων, να συνεισφέρουν στη δημιουργία και διαμόρφωση του περιεχομένου του διαδικτύου για εκπαιδευτικούς σκοπούς, είτε δημιουργώντας οι ίδιοι υλικό είτε σχολιάζοντας και διαμορφώνοντας υλικό τρίτων (Μαυρομματάκη & Σιδηροπούλου, 2008).

Σε γενικές γραμμές, με τις παραπάνω τεχνολογίες καταργούνται ορισμένοι περιορισμοί της συμβατικής διδασκαλίας και καλύπτονται πληρέστερα οι μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευομένων, αναδεικνύοντας νέες ευκαιρίες για μάθηση (Downes, 2005), όπου οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στους καθηγητές ως «παραγωγούς» γνώσης και τους

μαθητές ως «καταναλωτές» γνώσης υποχωρούν, καθώς οι ρόλοι του συγγραφέα και του αναγνώστη μπορούν εύκολα να εναλλάσσονται.

Τι είναι τα ιστολόγια (blogs)

Ένα ιστολόγιο (Weblog ή blog), είναι ένας ιστοχώρος, όπου ο κάθε χρήστης μπορεί να δημοσιεύσει ένα άρθρο, να γράψει την άποψή του πάνω σε ένα θέμα, να κάνει μια ανακοίνωση, μία ερώτηση ή και να σχολιάσει την εγγραφή κάποιου άλλου. Όσο αφορά στη θεματολογία τους, αυτή εξαρτάται αποκλειστικά από τα ενδιαφέροντα του συντάκτη τους και συνήθως περιέχουν εικόνες, γραφικά, σύντομες προσωπικές καταχωρήσεις (posts), αλλά και συνδέσεις σε ιστοσελίδες ή άλλα ιστολόγια και γενικότερα άλλους δικτυακούς τόπους για άμεση αναζήτηση υλικού κ.λπ. Γενικότερα,, τόσο το περιεχόμενο όσο και η μορφή τους δεν είναι αυστηρά καθορισμένα.

Τα ιστολόγια δεν παρέχουν στατική πληροφορία, όπως οι παραδοσιακές ιστοσελίδες, αλλά επιτυγχάνουν την εμπλοκή των επισκεπτών τους στην κατασκευή, στο διαμοιρασμό της γνώσης, και στον αναστοχασμό (Δαπόντες, 2007). Η διαδραστικότητά τους (interactivity) φαίνεται να είναι και το κύριο χαρακτηριστικό που ενισχύει τη δημοτικότητά τους (Βασιλείου & Κολοβού, 2011). Από τις επιλογές που κάνει ο κάτοχος ενός ιστολογίου και αφορούν τη μορφή της διεπιφάνειάς του, το περιεχόμενο των δημοσιεύσεων και των σχολίων του, το ύφος των απαντήσεών του στα αναρτημένα σχόλια αναγνώστων, το ιστολόγιο προσλαμβάνει προσωπικό χαρακτήρα (Βασιλείου, 2010) και μετατρέπεται σε εργαλείο παραγωγής και διαχείρισης συλλογικής γνώσης, κυρίως μέσω της ενθάρρυνσης του προσωπικού αναστοχασμού και της συνεργασίας με την ανταλλαγή συνδέσμων σε διαδικτυακές πηγές (Williams & Jacobs, 2004).

Η συμμετοχή σε ένα ιστολόγιο είναι μία απλή, δωρεάν διαδικασία και δεν απαιτεί ιδιαίτερες τεχνικές γνώσεις. Η Boyd (2007) ανέδειξε τη σημασία της συμμετοχής στα κοινωνικά δίκτυα για τη διαμόρφωση της ταυτότητας των νέων: οι νέοι κρίνονται από τους συνομήλικους τους και αντλούν σημαίνουσες γι' αυτούς πληροφορίες. Επιπλέον, οι νέοι που συμμετέχουν στα κοινωνικά δίκτυα αναπτύσσουν συναισθηματικά οφέλη: νιώθουν ότι αποτελούν μέρος ενός συνόλου και τυχάνουν της προσοχής των άλλων (Office of Communications, 2008). Επίσης, η επικοινωνία με άλλους bloggers που έχουν παρόμοια ενδιαφέροντα διευρύνει τον κύκλο της κοινότητας και βοηθάει όχι μόνο στην κατανόηση ενός θέματος και στην καλλιέργεια συνεργασίας, αλλά και στην επίλυση προβλημάτων (Anderson, 2007). Τα ιστολόγια μπορούν να προωθήσουν την αναστοχαστική σκέψη και να μειώνουν τα αισθήματα απομόνωσης των μαθητών. Σε σύγκριση με τις ασύγχρονες πολυμηματικές συζητήσεις στα διαδικτυακά φόρουμ, τα ιστολόγια υποστηρίζουν καλύτερα το διάλογο με τη μορφή ελεύθερου σχολιασμού, αφού δεν περιορίζουν τον αναγνώστη στο μοντέλο ερώτηση-απάντηση, αλλά του προσφέρουν μεγαλύτερη ευελιξία για να αναπτύξει σκέψη υψηλότερης τάξης (higher order thinking) (Ferdig & Trammell, 2004).

Τα τελευταία χρόνια οι εκπαιδευτικές εφαρμογές των ιστολογίων αναπτύσσονται δυναμικά σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, από την πρωτοβάθμια μέχρι και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Makri & Kynigos, 2007). Από τους εκπαιδευτικούς αξιοποιούνται κυρίως για την ανάρτηση ανακοινώσεων και πληροφοριών, προκαλώντας την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευόμενων. Οι τελευταίοι καλούνται να δημοσιεύσουν υλικό (ιδέες, απόψεις, εργασίες κ.λπ.) για να δεχτούν ανατροφοδότηση από τον εκπαιδευτή και τους συμμαθητές τους ή να καταγράψουν τις ενέργειές τους, σε μια μορφή ημερολογίου, ώστε να αυτοαξιολογηθούν αργότερα και να μάθουν μέσα από τον προσωπικό αναστοχασμό (Σιγάλα & Χρήστου, 2008).

Στη χώρα μας, παρότι καταγράφονται σημαντικές προσπάθειες και πρωτοβουλίες για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ, ειδικότερα η εκπαιδευτική χρήση των εργαλείων και

των υπηρεσιών του Web 2.0 φαίνεται να βρίσκεται στην πρόωμη φάση της και τα περισσότερα παραδείγματα αφορούν σε φοιτητές και ενήλικες (Jimoyiannis & Komis, 2007).

Η εκπαιδευτική και παιδαγωγική αξιοποίηση των ιστολογίων

Η εκπαιδευτική αξιοποίηση ενός ιστολογίου βασίζεται στον κοινωνικό επικοδομητισμό, μια βασική έννοια του οποίου είναι αυτή της εγκαθιδρυμένης μάθησης (situated cognition), σύμφωνα με την οποία, οι μαθητές συμμετέχουν σε δραστηριότητες αυθεντικές, πραγματικές, δηλαδή ενταγμένες σε συνθήκες παρόμοιες με το περιβάλλον που η μάθηση βρίσκει εφαρμογή (Brown et al., 1989). Η οικοδόμηση της νέας γνώσης γίνεται μέσω της κατάθεσης επιχειρημάτων, θέσεων και αντιθέσεων μια διαδικασία που προωθεί την ανάπτυξη κριτικής σκέψης και δεξιοτήτων κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου, καθώς και διαδικτυακών δεξιοτήτων (Βιβίτσου κ. α., 2007). Σύμφωνα με τον Garrison (1993), η πιο σημαντική επίπτωση του κοινωνικού επικοδομητισμού στην εκπαίδευση είναι ότι η μάθηση γίνεται μία ενεργή και συμμετοχική διαδικασία. Ο ίδιος πιστεύει ότι οι μαθητές οικοδομούν μόνοι τους τη γνώση μέσα από την επικοινωνία και το μεταξύ τους διάλογο. Η κοινωνική αλληλεπίδραση μπορεί να πετύχει πλήθος μορφωτικών αποτελεσμάτων, όπως να αυξήσει το κίνητρο των μαθητών, να ενισχύσει την ανατροφοδότηση, να μεγιστοποιήσει την κριτική σκέψη, να αναπτύξει την επικοινωνία μεταξύ των ατόμων (Μπράττιος, 2007).

Οι εκπαιδευτικοί, από τη μεριά τους, χρησιμοποιούν τα blogs, για να παρέχουν δυναμικό εκπαιδευτικό περιεχόμενο που ανανεώνεται συνεχώς, καθώς τα μαθήματα εξελίσσονται (Βίγκλας κ.α., 2007). Επομένως, μπορούν να επιτύχουν ευκολότερα τους διδακτικούς τους στόχους, λόγω του ότι οι μαθητές εργάζονται σε ένα σύγχρονο και γεμάτο γνωστικά ερεθίσματα περιβάλλον μάθησης που τους ενεργοποιεί και τους παρακινεί δημιουργικά. Οι μαθητές βρίσκονται στο επίκεντρο της γνώσης, αφού διερευνούν και αφομοιώνουν πληροφορίες και αναπτύσσουν νέου τύπου δεξιότητες υψηλού επιπέδου και νέες μεθοδολογίες επίλυσης προβλημάτων με χρήση ΤΠΕ (Τζιμογιάννης, 2007).

Τα ερευνητικά αποτελέσματα δείχνουν ότι τα ιστολόγια ενθαρρύνουν την αναστοχαστική μάθηση και προωθούν την αλλαγή από την επιφανειακή μάθηση στην εμπάθνηση των νέων γνώσεων (Williams & Jacobs, 2004). Οι Greenlaw και DeLoach (2003) υποστηρίζουν ότι μέσα από τις ηλεκτρονικές συζητήσεις μπορεί να καλλιεργηθεί η κριτική σκέψη, γιατί οι τελευταίες συνδυάζουν τον γραπτό λόγο, αλλά και τις διαλογικές συζητήσεις που γίνονται στην τάξη. Έτσι, οι χρήστες μέσω των εργαλείων επικοινωνίας καλλιεργούν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, αλλά ταυτόχρονα αποκτούν γνώσεις για ένα θέμα που τους ενδιαφέρει. Οι μαθητές φαίνεται ότι ενοούνται στη μάθησή τους διαβάζοντας και σχολιάζοντας δημοσιεύσεις των συμμαθητών τους (Churchill, 2009) και μπορούν να αναπτύξουν κριτική και αναλυτική σκέψη συγκρίνοντας τις απόψεις ενός ευρύτερου παγκόσμιου διαδικτυακού κοινού (Ellison & Wu, 2008). Επιπλέον, η ανατροφοδότηση που λαμβάνουν από τους συμμαθητές τους συντελεί στην ανάπτυξη βαθύτερης κατανόησης και σκέψης υψηλότερης τάξης (Murray & Hourigan, 2008).

Η χρήση ιστολογίων βοηθάει τους μαθητές να εμβαθύνουν σε ένα θέμα, αυξάνει το ενδιαφέρον τους και την υπευθυνότητά τους στη μάθηση, παρέχει ίσες ευκαιρίες συμμετοχής και ανάδειξης διαφορετικών προοπτικών ενός θέματος, ενισχύοντας τη μαθητοκεντρική προσέγγιση της διδασκαλίας (Ferdig & Trammel, 2004). Έτσι η μάθηση αποκτά πολύπλευρο χαρακτήρα με την κατάθεση διαφορετικών απόψεων και το μετασχηματισμό από προσωπική σε κοινωνική δραστηριότητα.

Μεθοδολογία έρευνας

Η διαδικασία

Η έρευνα διεξήχθη κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2011-2012 στα πλαίσια του μαθήματος "Εισαγωγή στην Πληροφορική", του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Αντικείμενο του μαθήματος μεταξύ άλλων ήταν η γνωριμία των εκπαιδευομένων με την τεχνολογία Web 2.0, προκειμένου να την αξιοποιήσουν ως μελλοντικοί δάσκαλοι στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Κύριος στόχος του μαθήματος ήταν μέσα από τη δημοσίευση ιδεών, απόψεων και γνώσεων στο Διαδίκτυο από την πλευρά των μελλοντικών εκπαιδευτικών, να γίνει ένα πρώτο βήμα προς την μετεξέλιξη του ψηφιακού εργαλείου σε γνωστικό δημιουργήμα, σε χώρο συζήτησης, αλληλεπίδρασης και τελικά παραγωγής περιεχομένου και γνώσης.

Πιο συγκεκριμένα, αρχικά έγινε μια εισαγωγή στην τεχνολογία Web 2.0 και μια σύνδεση της με το χώρο της εκπαίδευσης. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι είχαν τη δυνατότητα να ενημερωθούν για τους τρόπους εφαρμογής και αξιοποίησης της στη σχολική πραγματικότητα και για τα παιδαγωγικά οφέλη που προκύπτουν, όπως αυτά παρουσιάστηκαν συνοπτικά παραπάνω. Στη συνέχεια, οι διαλέξεις επικεντρώθηκαν στη χρήση των ιστολογίων ως εκπαιδευτικά εργαλεία που όχι μόνο διευκολύνουν τον καθηγητή, αλλά ωφελούν πολλαπλά και το μαθητή. Οι εκπαιδευόμενοι επισκέφθηκαν διάφορα εκπαιδευτικά ιστολόγια με την καθοδήγηση του εκπαιδευτή και ακολούθησε μία βήμα προς βήμα παρουσίαση των σταδίων για την κατασκευή ενός ιστολογίου, ώστε να εξοικειωθούν με αυτά και να είναι σε θέση να συμμετέχουν ενεργά αποστέλλοντας σχόλια και αναρτώντας δημοσιεύσεις. Τέλος, οι φοιτητές ενημερώθηκαν σχετικά με θέματα λογοκλοπής, κυρίως ως προς τους κανόνες δεοντολογίας που ισχύουν για την αναδημοσίευση ηλεκτρονικών άρθρων και τον τρόπο αναζήτησης και ανάρτησης σχετικών πληροφοριών από το Διαδίκτυο ή από άλλες πηγές (Καρακώριος, 2009). Στόχος της πρώτης φάσης ήταν η μύηση των φοιτητών στο αντικείμενο και η καλύτερη δυνατή προετοιμασία της συμμετοχής τους στην ηλεκτρονική κοινότητα του ιστολογίου, λαμβάνοντας, όμως, υπόψη τους κανόνες σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα.

Τις διαλέξεις διαδέχθηκε η κατασκευή ενός ιστολογίου από τον κάθε φοιτητή ως ατομική εργασία. Ζητήθηκε, δηλαδή, από τους φοιτητές να δημιουργήσουν ένα ιστολόγιο με θέμα της επιλογής τους λαμβάνοντας υπόψη όσα είχαν διδαχθεί τόσο σχετικά με τη δομή και τα απαραίτητα χαρακτηριστικά ενός ιστολογίου όσο και σχετικά με τους συγγραφικούς και ερευνητικούς κανόνες για την αποφυγή της λογοκλοπής.

Το δείγμα

Το δείγμα περιελάμβανε 128 φοιτητές που δημιούργησαν ένα προσωπικό ιστολόγιο με θέμα της επιλογής τους. Τα θέματα που επέλεξαν αφορούσαν είτε παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά θέματα είτε σχετιζόνταν με τα γενικότερα ενδιαφέροντα τους όπως ταξίδια, μουσική, κινηματογράφος, αθλητικά κ.ά. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλοι οι φοιτητές ήταν εξοικειωμένοι με τη χρήση υπολογιστών και την πλοήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό, λόγω ανάλογων μαθημάτων προηγούμενων εξαμήνων και είχαν σύνδεση με το διαδίκτυο από το σπίτι τους ή στη Σχολή.

Τα ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην έρευνα σχετίζονται με τη λογοκλοπή και το κατά πόσο οι φοιτητές στα πλαίσια ενός εισαγωγικού για τις ΤΠΕ εξαμηνιαίου μαθήματος αντιλήφθηκαν και μπόρεσαν να εφαρμόσουν τους κανόνες που ισχύουν για την αναδημοσίευση κειμένου ενός τρίτου και τη χρήση αναφορών και βιβλιογραφίας.

Πιο συγκεκριμένα, τα θέματα που εξετάστηκαν προέκυψαν από τον ορισμό της λογοκλοπής, η οποία σύμφωνα με το Oxford English Dictionary σημαίνει «την παράνομη οικειοποίηση, σχεδόν απομίμηση και δημοσίευση της γλώσσας, των σκέψεων, των ιδεών ή

των εκφράσεων ενός άλλου συγγραφέα και την παρουσίαση τους ως πρωτότυπο έργο» (Lands, 1999). Συγκεκριμένα η έρευνα επικεντρώθηκε στην απευθείας λογοκλοπή, η οποία, σύμφωνα με τον Klausman (1999), αποτελεί το πιο συνηθισμένο είδος λογοκλοπής στην πανεπιστημιακή κοινότητα, όπου οι φοιτητές αντιγράφουν αυτούσια κείμενα ή τμήματά του από μία πηγή και τα παρουσιάζουν ως δικά τους χωρίς καμία αλλαγή στη γλώσσα, τον τρόπο γραφής ή τη δομή και συνίσταται στην:

- αντιγραφή αυτούσιου κειμένου, ή μέρους αυτού, χωρίς την κατάλληλη βιβλιογραφική αναφορά στην πηγή ή χωρίς τη σωστή χρήση εισαγωγικών
- παράφραση ιδεών και θεωριών ενός τρίτου χωρίς την κατάλληλη βιβλιογραφική αναφορά στο συγγραφέα
- αυτοδία μεταφραση ενός ξενόγλωσσου κειμένου
- χρήση εικόνων χωρίς την κατάλληλη αναφορά στην πηγή
- πληρωμή ενός τρίτου για τη συγγραφή μιας εργασίας
- χρήση κειμένου του ίδιου συγγραφέα σε παραπάνω από μία δημοσιευμένες εργασίες.

Για την ανίχνευση της λογοκλοπής κυκλοφορεί στο εμπόριο μία πληθώρα λογισμικών που δίνουν τη δυνατότητα σε απλούς χρήστες, εκδοτικούς οίκους (ηλεκτρονικά περιοδικά και εφημερίδες), ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια να ελέγξουν για πιθανή ακούσια ή σκόπιμη λογοκλοπή. Τα πιο γνωστά από αυτά τα λογισμικά είναι τα Eve2, Turnitin, Viper, PlagiarismDetector, PlagiarismChecker ή ιστοσελίδες που λειτουργούν ως μηχανές αναζήτησης οι οποίες είναι δωρεάν και απευθύνονται κυρίως σε ιδιώτες (π.χ. DupliChecker, Copyscape) ή λογισμικά εξειδικευμένα στην αυτολογοκλοπή (π.χ. Splat). Για τη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μηχανή αναζήτησης Google και η εμπειρία των ερευνητών προκειμένου να εντοπιστούν στο διαδίκτυο τα κείμενα των αναρτήσεων και να διαπιστωθεί αν πρόκειται για περίπτωση απευθείας λογοκλοπής.

Η μέτρηση της συχνότητας εμφάνισης των παραπάνω κρουσμάτων στα ιστολόγια των φοιτητών έχει σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων ως προς την ενημέρωσή τους για τους τρόπους αποφυγής της λογοκλοπής και τελικά την εφαρμογή τους.

Ανάλυση των αποτελεσμάτων

Από ένα δείγμα 128 ιστολογίων συμμετείχαν στην έρευνα τα 111 γιατί δημιουργήθηκαν σύμφωνα με τις απαιτήσεις του μαθήματος και είχαν αρκετό υλικό ώστε να αξιολογηθούν κατάλληλα ως προς τις παραμέτρους που προαναφέρθηκαν.

Στα περισσότερα ιστολόγια (59%) παρατηρήθηκε ότι οι δημιουργοί τους αντέγραψαν αυτούσια κείμενα (“The Ghost Writer”), ή μεγάλα μέρη αυτών (“The Photocopy”) ή ένωσαν αυτούσιες φράσεις και κομμάτια από διάφορες εργασίες σε μία ενιαία (“The Potluck Paper”), χωρίς καμία αναφορά στην ηλεκτρονική πηγή και χωρίς τη σωστή χρήση εισαγωγικών. Όσο αφορά στη χρήση των εικόνων, το 60% των ιστολογίων περιείχε εικόνες χωρίς να αναφερθεί η ηλεκτρονική πηγή τους. Αντίθετα, παρουσιάζεται μικρότερο το ποσοστό των εκπαιδευομένων (28%) που συμπεριέλαβαν στην εργασία τους σωστές βιβλιογραφικές αναφορές και κατάλληλη χρήση εισαγωγικών. Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι ουσιαστικά και αυτό αποτελεί ένα είδος λογοκλοπής, τη λεγόμενη “The Resourceful Citer” όπου ο συγγραφέας παραθέτει σωστά μεν τις πηγές και χρησιμοποιεί κατάλληλα τα εισαγωγικά, απλά δεν περιλαμβάνει η εργασία δικό του έργο αλλά είναι μόνο παράθεση των λεγομένων τρίτων (Plagiarism.org, 2011). Επιπλέον, μόνο 17 ιστολόγια (15%) περιείχαν κείμενο των ίδιων των δημιουργών, από τα οποία τα 5 ήταν κυρίως συνδυασμένα με κείμενο ή εικόνες τρίτων χωρίς βιβλιογραφική αναφορά, ενώ τα υπόλοιπα 12 ιστολόγια περιείχαν αποκλειστικά αυθεντικό κείμενο των δημιουργών τους. Τέλος, μόλις 1 ιστολόγιο συνδύασε όλους τους κανόνες δεοντολογίας και δεν εμπίπτει σε κανένα από τα είδη της λογοκλοπής, γιατί συνδυάζει πρωτότυπο κείμενο του ίδιου του δημιουργού με

λεγόμενα τρίτων, με κατάλληλη βιβλιογραφική αναφορά στην πηγή. Καταλήγοντας, αξίζει να σημειωθεί ότι κανένα ιστολόγιο δεν περιείχε παράφραση κειμένων τρίτων ή αυτοΐσια μετάφραση ξενόγλωσσου κειμένου.

Συμπεράσματα- Συζήτηση

Η προθυμία των φοιτητών, η ενεργός συμμετοχή τους και η ποιότητα των εργασιών τους αποδεικνύουν ότι οι μαθητές αξιοποίησαν τις δυνατότητες του Διαδικτύου και του ιστολογίου κριτικά και απελευθέρωσαν τις δημιουργικές τους ικανότητες. Η συμμετοχή σε ένα κοινωνικό δίκτυο φαίνεται να αναδείχθηκε σε ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα δραστηριότητα, αφού μέσα από τη δημιουργία της σελίδας τους οι φοιτητές επιχείρησαν να δώσουν προσωπικό νόημα στη συμμετοχή τους στο κοινωνικό δίκτυο, αξιοποίησαν πολλαπλές μορφές έκφρασης και ανταποκρίθηκαν με επιτυχία στις προκλήσεις για ελεύθερη έκφραση. Έτσι, οι εκπαιδευτικοί είχαν τη δυνατότητα να ανακαλύψουν άτομα με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα (πχ μία σχεδιάστρια κοσμημάτων, μία τραγουδίστρια, κλπ) που δεν ήταν δυνατόν να εντοπίσουν κατά τη διάρκεια των διαλέξεων.

Η μάθηση είχε κατεξοχήν συμμετοχικό και συνεργατικό χαρακτήρα και σε αυτό βοήθησαν οι πραγματικές επικοινωνιακές συνθήκες του διαδικτυακού περιβάλλοντος και ο βιωματικός χαρακτήρας τους. Επιβεβαιώνεται, δηλαδή και από τη συγκεκριμένη έρευνα, ότι δεν έχει τόσο σημασία απλώς και μόνο η πρόσβαση των μαθητών στο διαδίκτυο αλλά η ποιότητα της πρόσβασης και της μαθησιακής ενασχόλησης στα διαδικτυακά περιβάλλοντα. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι εκπαιδευόμενοι από παθητικούς δέκτες και απλοί θεατές σε ένα δίκτυο όπου η γνώση είναι προ δημιουργημένη, συμμετείχαν οι ίδιοι στη δημιουργία και οικοδόμηση της.

Παρόλα αυτά, η χρήση της τεχνολογίας δεν μπορεί από μόνη της να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν κριτική ικανότητα, αλλά απαιτείται σωστός σχεδιασμός των μαθησιακών δραστηριοτήτων και κατάλληλη προετοιμασία του εκπαιδευτικού. Λαμβάνοντας, όμως, υπόψη αυτόν τον τρόπο χρήσης των ιστολογίων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, φαίνεται ότι υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω μελέτη του τρόπου που πρέπει να χρησιμοποιηθούν οι εκπαιδευτικές τεχνολογίες, προκειμένου να υποστηρίξουν τη μάθηση.

Όσο αφορά στο ζήτημα της λογοκλοπής, ουσιαστικά προκόπτει ότι τα περισσότερα ιστολόγια περιείχαν προϊόντα λογοκλοπής και από τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνεται η αντίληψη ότι το φαινόμενο είναι πιο έντονο σε περιπτώσεις ηλεκτρονικών πηγών, όπου υπάρχει η λανθασμένη αντίληψη ότι όταν ένα κείμενο είναι αναρτημένο στο διαδίκτυο αποτελεί και γνώση ευρέως διαδεδομένη και άρα δε χρειάζεται παράθεση βιβλιογραφίας (Rzadkiewicz, 2009).

Ακόμα, έγινε φανερό ότι μια διάλεξη στα πλαίσια ενός εξαμηνιαίου μαθήματος δεν επαρκεί για να αλλάξει τη νοοτροπία των φοιτητών ως προς τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τη συγγραφή μιας εργασίας. Αντίθετα, απαιτείται μια σαφής καθοδήγηση και ενημέρωση από εκπαιδευτικά ιδρύματα, βιβλιοθήκες και εκπαιδευτικούς για το σωστό τρόπο συγγραφής μιας εργασίας, τους τρόπους αποφυγής της λογοκλοπής και τη σωστή χρήση βιβλιογραφικών αναφορών, γιατί αν και υπάρχουν πάντα ανέντιμοι ερευνητές, ο βασικός λόγος εξαιτίας του οποίου ένας ερευνητής οδηγείται σε ακούσια λογοκλοπή είναι η άγνοια που έχει για τους κανόνες συγγραφής ενός κειμένου και της σωστής παράθεσης της βιβλιογραφίας. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται να οργανώνονται σεμινάρια για τη σωστή ανάλυση και καταγραφή των πηγών, για τη σωστή χρήση εισαγωγικών, για την τεχνική της παράφρασης και γενικά για πρακτικούς τρόπους αποφυγής της.

Τέλος, θα πρέπει να παρέχονται στις ιστοσελίδες των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τόσο συμβουλές για όσους έχουν απορίες για τη σωστή καταγραφή των πηγών, όσο και μια σαφώς καθορισμένη και ξεκάθαρη πολιτική για τον τρόπο που αντιμετωπίζονται θέματα ακαδημαϊκής δεοντολογίας, ερευνητικών κανόνων και λογοκλοπής.

Βιβλιογραφία

- Anderson, P. (2007). *What is web 2.0? Ideas, technologies and implications for education*, Jisc Technology & Standards Watch.
- Boyd, D. (2007). *Why youth (heart) social network sites: The role of networked publics in teenage social life*. In D. Buckingham (ed.), *MacArthur Foundation series on digital learning – youth, identity, and digital media*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Brown, J.S., Collins, A., & Duguid, P. (1989). Situated cognition and the culture of learning. *Educational Researcher*, 18(1), 32-41
- Churchill, D. (2009). A teacher reflection on educational application of blogs with a postgraduate class. *International Journal of Continuing Engineering Education and Life Long Learning*, 19, 112-125
- Downes, S. (2005). E-learning 2.0, *eLearn Magazine*, ACM, Retrieved 4 February 2012 from <http://www.elearnmag.org/subpage.cfm?section=articles&article=29-1>
- Ellison, N.B., & Wu, Y. (2008). Blogging in the classroom: A preliminary exploration of student attitudes and impact on comprehension. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia*, 17, 99- 122.
- Ferdig, R. E., & Trammell, K. D. (2004). Content delivery in the 'Blogsphere'. *Technological Horizons in Education Journal*, 31, 7. Retrieved 24 February 2012 from <http://www.thejournal.com/articles/16626>
- Garrison, D. R. (1993). A cognitive constructivist view of distance education: An analysis of teaching learning assumptions. *Journal of Distance Education*, 14, 199-211.
- Greenlaw, S. A., & DeLoach, S. B. (2003). Teaching critical thinking with electronic discussion. *Journal of Economic Education*, 34(1), 36-52.
- Jimoyiannis, A., & Komis, V. (2007). Examining teachers' beliefs about ICT in education: Implications of a teacher preparation program, *Teacher Development*, 11(2), 181-204.
- Klausman, J. (1999). *Teaching about plagiarism in the age of the Internet.*, p.209-212 Retrieved 8 March 2012 from <http://acs.cocc.edu/Issues/Plagiarism/Types+of+Plagiarism/default.aspx>
- Lands, R. (1999). *Plagiarism is no crime*. The Association of Illustrators (AOI), December 1999.
- Makri, K., & Kynigos, C. (2007). The role of blogs in studying the discourse and social practices of mathematics teachers. *Educational Technology & Society*, 10 (1), 73-84.
- Murray, L., & Hourigan, T. (2008). Blogs for specific purposes: Expressivist or socio-cognitivist approach? *ReCALL*, 20(1), 83-98
- National School Boards Association (2007). *Creating and connecting: Research and guidelines on online social-and educational-networking*. Alexandria, VA: National School Boards Association. Retrieved 4 February 2012 from <http://www.nsba.org/site/docs/41400/41340.pdf>
- Office of Communications. (2008). *Social networking: A quantitative and qualitative research report into attitudes, behaviors and use*. Retrieved 24 February 2012 from http://www.ofcom.org.uk/advice/media_literacy/medlitpub/medlitpubrss/socialnetworking/report.pdf
- Plagiarism.org. (2011). *What is plagiarism?*. Retrieved 4 February 2012 from http://www.plagiarism.org/learning_center/what_is_plagiarism.html
- Rzadkiewicz, C. (2009). *Why do students commit plagiarism? The main reasons students resort to plagiarism*
- Schwartz, L., Clark, S., Cossarin, M., & Rudolph, J. (2003). Educational : features and selection criteria, *International Review of Research in Open and Distance Learning*, Electronic version.
- Williams B. J., & Jacobs, J. (2004). Exploring the use of blogs as learning spaces in the higher education sector. *Australasian Journal of Educational Technology*, 20(2), 232-247
- Βασιλείου, Β. (2010). *Blogs στην εκπαίδευση; Γιατί; Ανακτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2012 από <http://blogs.sch.gr/billbas/2010/02/19/blog-στην-εκπαίδευση-γιατι/>*
- Βασιλείου, Ν. Β., & Κολοβού, Α. (2011). Εκπαιδευτική διάσταση των ιστολογίων (Blogs): Βιβλιογραφική επισκόπηση. *Πρακτικά Εργασιών του Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη»*, Σόρος.
- Βιβίτσου, Μ., Γκίκας, Α., Μηνάογλου, Ν., Κονετιάς, Οικονομάκος, Η., Λαμπροπούλου, Ν., & Παρασκευάς, Μ. (2007). Τα ιστολόγια ως εργαλεία συνεργασίας και μάθησης στο πλαίσιο της διαδικτυακής κοινότητας Ελλήνων εκπαιδευτικών του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου. *In the Proceedings of the 2nd National Conference for the Use of ICT in Education. Scientific Society for the Valorization of ICT in Education*. Ανακτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2012 από <http://www.intelligenesis.eu/nikiweb/pubdocs/07/Vivitsou-et-alEEEEP-07+.doc>

- Βίγκλας, Λ., Μάτος, Α., Οικονόμου, Α., & Παπαδοπούλου, Μ. (2007). Weblogs: Νέα μέσα, νέα επικοινωνία. *Πρακτικά Εργασιών 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη»*, Σύρος.
- Δαπόντες, Ν. (2007). Το ιστολόγιο (blog): Μόδα ή «παιδαγωγικό μοντέλο». Ανακτήθηκε στις 24 Φεβ 2012 από http://www.dapontes.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=258&Itemid=46
- Χ. Καρακώριος, Γ. Κέκκερης, (2009). Λογοκλοπή(Plagiarism) στην Εκπαίδευση, ΚΙΝΗΤΡΟ, τ.10, σελ. 55-68.
- Κασκαντάμη, Μ., & Καλογερόπουλος, Ν. (2010). Διαδικτυακή συνεργασία - Επικοινωνούμε, Συζητάμε, Μαθαίνουμε: ένα διαδικτυακό εκπαιδευτικό κοινωνικό Δίκτυο, *Πρακτικά 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*
- Κέκκερης, Γ.(2009). Νέα Εργαλεία (και μέθοδοι) στην Εκπαίδευση. Από το Web 1.0 στο Web 4.0", *Πρακτικά 3ης Πανελληνίας Δημερίδας Καθηγητών Πληρ/κής Δ.Ε., Αλεξανδρούπολη*. Ανακτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2012 από http://srvdide.lar.sch.gr/keplinet/index.php?option=com_content&view=article&id=137:-3-&catid=62:2009-04-08-09-55-54&Itemid=110
- Μαυρομματάκη, Σ., & Σιδηροπούλου, Α. (2008). Education 2.0, *5ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ «ΤΠΕ & Εκπαίδευση»*.
- Μπατσιλά, Μ. (2011). Παιδαγωγική αξιοποίηση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας για ειδικούς σκοπούς. Μελέτη περίπτωσης, *6ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ*.
- Μιράτιτσης, Θ. (2007). Ανάπτυξη ενέλικτων υποστηρικτικών εργαλείων, ασύγχρονων συζητήσεων, μέσω ανάλυσης αλληλεπιδράσεων μεταξύ συμμετεχόντων, για τεχνολογικά υποστηριζόμενη εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ΤΕΠΑΕΣ.
- Σιγάλα, Μ., & Χρήστου, Ε. (2008). Αξιοποίηση του Web 2.0 στην ανοικτή & εξ αποστάσεως εκπαίδευση: ανάπτυξη προσωποποιημένων & συμμετοχικών μαθησιακών περιβαλλόντων, *Πρακτικά 4ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*.
- Τζιμογιάννης, Αθ. (2007). Το παιδαγωγικό πλαίσιο αξιοποίησης των ΤΠΕ ως εργαλείο κριτικής και δημιουργικής σκέψης, στο Κουλαϊδης, Β., *Σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις για την ανάπτυξη κριτικής – δημιουργικής σκέψης για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση*, Ο.Ε.Π.ΕΚ., Αθήνα.
- Τζωρτζιάκης, Ι. (2007). Χρήση των τεχνολογιών Web 2.0. για τη μείωση των λαθών στο μάθημα της Τεχνολογίας, *Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο- Τα λάθη των μαθητών*, ΚΕΕ, Θεσ/νίκη.